

Summalkind

*100
100*

*M-s. 201
3.*

295.

Contenta.

1. In epistola Pauli cap. XII - XII
2. De justificatione (hr. per spiritum)
3. De Traditione vrbis
4. Casen De homologia Thomae
5. Rahmather de syncretismo philosophiae et theologiae revelatae
6. Lipp de non temere abrogandis pericopis
7. Pratzke de modo agendi cum iis qui fidem non sentiant.
8. Baumgarten de forma peccati a Christo sumpta.
9. Muntzenbecher in Jana loca V. T.
10. De Christo Phosphoro nostro
11. De justificatione hr. p. p. (cf. nr. 2)
12. M. A. Jeller de sensu inspirationis divinae vatorum s. contra entusiasmum poetarum.
13. De offensione diaboli cooperante peccatorum denegata.

L. A. J. May 3
1795.

PRORECTOR ET SENATUS
ACADEMIAE IVLIAE CAROLINAE

PROGRAMMA
DE
IVSTIFICATIONE CHRISTI
PER SPIRITVM

AD ILLUSTRANDVM, LOCVM
I. TIM. III. 16.

IN ACADEMIA IVLIA CAROLINA
FESTO SPIRITVS SANCTI

A. R. S. CIO IO CCLV
P. P.

HELMSTADII

LITTERIS SCHNORRIANIS.

In nomine Domini Amen.
 Deo gratias.
 R. O. R. A. N. A.
 De

IVSTIFICATIONE CHRISTI

PER SPIRITUM

SACRIFICII ET CETERA.
 HELMSTADT.
 In Typographia Christiana.
 Anno MDCCLXXIII.

HELMSTADT.
 In Typographia Christiana.
 Anno MDCCLXXIII.

HELMSTADT.
 In Typographia Christiana.
 Anno MDCCLXXIII.

S I N I S

PRORECTOR ET SENATVS^{III}

ACADEMIAE IVLIAE CAROLINAE

S. P. D.

CIVIBVS.

Quemadmodum doctrina de Iesu crucifixo multis erat offenculo, ita et in ipsa sanctissima eius persona, moribus, et fati multa esse videbantur offensionis plena. Is enim, qui obscuro et humili loco natus erat, homines infimae plebis, simplices, et indoctos comites sibi ascuerat, extrema paupertate et inopia premebatur, et denique vt homo facinorosus ac maledictus in cruce periit, is, inquam, Filius Davidis, et gloriosus ille Iudaeorum Rex compellari volebat, de quo tot magna extabant Prophetarum vaticinia. Quantum hoc vanis et mundana sapientibus Iudaeis erat calumniandi argumentum! Audiuimus nefanda nomina impostoris, blasphemae, praestigiatoris, et si quae alia sunt, quibus sanctissimum et innocentissimum Iesum impie difamabant. Scilicet sic impleri oportebat vaticinium, quod

A 2

fu-

futurus esset scandalum, et signum, multorum contradictionibus expositum! Ne tamen sanioribus deessent causae satis evidentes, in hunc ipsum Iesum a mundo pertinaciter contemtum credendi, opus erat publica et solemni declaratione, quod sub externo isto habitu servi, quem in salutem nostram sponte assumpserat, tota Divinitatis plenitudo lateret, atque sic DEUS in carne manifestatus sit. Atque id haud dubie sibi voluit Apostolus, cum magnum illud pietatis mysterium depraedicaret: DEVS, *manifestatus in carne, IUSTIFICATUS EST PER SPIRITVM. I Tim. III. 16.*

Quod quidem memorabile Divi Pauli de DEO incarnato testimonium cum iam diligentius excutere nobis animus sit, imprimis, quatenus in hoc opere versetur Spiritus Sancti officium, primum monendi sunt Lectores nostri, nos non disputaturos esse de genuina vocabuli δικαίων significatione. Plena sunt Theologorum scripta doctissimis elaborationibus, quibus et ex divinis et ex profanis auctoribus clare demonstrant, *forensium actum* esse, qui hac voce designetur. Et quamvis *utramque* Iudicis *sententiam, absolutoriam* videlicet et *condemnatoriam*, significare posse videatur, ut SVIDAS in voce δικαίων observavit, δικαίων, inquit, δύο δηλοῦ τὸ τε κολάζειν καὶ τὸ δικαίων νομίζειν, in sacro tamen codice vix ullus reperiri poterit locus, ubi δικαίωσις, per aliquam Ironiae speciem, actum condemnationis significaret. (a) Itaque iustificatio proprie

(a) Nonnulli quidem huc pertinere putant Matth. XI. 19. καὶ ἰδικαίωσεν ἢ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτοῦ, ut B. AEGID. HUNNIUS ad h. l. Opp. Tom. III. p. 247. MART. CHEMNITIVS in Harm. Evang. Cap. LVI. Tom. I. p. 563. et multi alii. Sed si part. καὶ intelligatur *adversative*, non querela, sed gravis praedictio hic reperitur, *sapientiam* nimirum *contra omnes istas criminationes iustificatum iri a suis filiis*, et tunc retineri potest usitata significatio.

prie est sententia iudicis, qua quis accusatus absolvitur et pro iusto declaratur. Et quoniam homo, gravissimorum peccatorum reus, absolvi haud potest, nisi illi aliena satisfactio imputetur, et peccata remittantur, neque pro iusto declarari, nisi alienae iustitiae particeps fiat, habemus perspicuam rationem, cur iustificatio hominis coram DEO et imputationem meriti Christi et remissionem peccatorum involvat. At enim vero haec non comprehenduntur in iustificatione Christi. Is enim hominum sanctissimus est, nec alieno indiget merito. Quare illius iustificatio est nuda et simplex declaratio pro iusto. Sicuti autem in omni iustificatione attendendum est crimen, quod alicui imputatur, ut ab eo absolvi possit, ita huius quoque habenda erat ratio in iustificatione Christi. Accusabatur nempe, quod impie sibi raperet gloriam immortalis DEI, et quod se filium DEI ac Messiam esse, falso praedicaret. *Iustificandus ergo erat publica et solemni declaratione, hanc doctrinam utique verissimam esse, et Iesum, quem DEUM blasphemare crederent, vere esse unigenitum DEI Filium, ac Redemptorem totius generis humani.*

Docet autem Apostolus, hanc iustificationem factam esse PER SPIRITUM. Qui putant, divinam Christi naturam intelligi, sensum loci non exhaustire videntur. Quamvis enim DEUS ille sit, qui Christum coram mundo iustificavit, et *πνεῦμα* de Christo usurpatum, cum opponitur *carni*, divinam eius naturam significare solet, Rom. I. 4. I. Pet. III. 18. aliud tamen mysterium his verbis revelari credimus. Namque id satis constare poterat, DEUM esse primam huius iustificationis causam. Et postquam docuerat Paulus, Christum non solum hominem, sed etiam verum DEUM esse, non opus erat singulari declaratione, DEUM in carne Christi habitantem eum iustificasse. Ac-

cedit, per Spiritum id ipsum indicari, ex quo intelligi potuerit, Christum non esse merum hominem, sed simul verum DEum, qui in eius carne corporaliter habitaret. Itaque de *medio* potius, quam de *causa efficiente* iustificationis sermo est, quamquam et rationem adesse oportet, cur nomen causae operantis medio operationis imponatur. Id sine dubio interpretes isti viderunt, qui *miracula* intelligi putant, quibus vera Divinitas Domini nostri Iesu Christi coram mundo satis declarata est. (b) Non improbamus opinionem. Verum ad sola miracula restringendum esse Spiritum iustificantem, non arbitramur.

Est namque haec firma Scripturam interpretandi ratio, ut omnem significatum amplitudinem amplectamur, quam ferre potest praedicatorum natura. Quod si ad hunc locum applicemus, dicendum est, per *Spiritum* id omne intelligi, quo *Christus unquam declaratus est pro Filio Dei et Messia Patribus promisso*. (c) Itaque huc pertinet

1. *Doctrina eius*. Haec multiplici respectu demonstrabat, Iesum esse Messiam. Primum enim Christus clarissime ostendebat, in se impleta esse omnia, quae praedicta erant a Prophetis. Tunc vero et plena erant sapientia et sanctitate quaelibet eius dogmata, ut evidentissime appareret, qui ita doceret, esse non posse impostorem

(b) Ita sentiunt nonnulli Theologorum Anglicanorum, quorum interpretationes exhibentur in RICH. KIDDERI *Demonstr. Iesum esse Messiam, Part. I. Cap. V. ad §. 30. p. 81. seqq.* Eadem est sententia GROTII ad h. l. *Spiritum*, inquit, *pro miraculis poni per metonymiam*. Et approbatur a multis nostratium

(c) Consentiant hac in re inter alios B. TILLEM. HESHYSIVS et AEGID. HUNNIUS ad 1 *Tim. III. 16*. Inprimis autem conferri meretur IAC. GOTHOFREDI *Exerc. II. de Eccl. et Inearn. Christi Tom. V. CRIT. ANGL. p. 256 seqq.*

rem et seductorem populi. Accedebat mirabilis efficacia verbi, quae ad interiora cordis penetrabat, et qua se omnes, si malitiosos illos Spiritus calumniatores exceperis, efficaciter moveri sentiebant. Testes huius rei habemus Apostolos, qui, ut Christus paulo ante de verbo suo dixerat, in corde experiebantur, *verba eius esse spiritum et vitam*. Io. VI. 63. 68. Testes quoque sunt ministri Pontificum et Pharisaeorum, qui, audita voce Christi, non audebant, vim illi inferre. *Nunquam enim*, inquebant, *ullus hominum ita locutus est, ut is loquitur*. Io. VII. 46. Atque id denique in confesso erat apud omnes. Obstupescabant enim audientes eum, quanta potestate doceret, et non ut Scribae et Pharisei. Matth. VII. 29. Marc. I. 22.

2. *Ad Spiritum hunc referenda sunt miracula*, quibus maxime demonstrabat, se esse Messiam et Filium DEI. Quamquam enim sola veritas, sapientia et efficacia doctrinae sufficere potuisset, ad convincendum Iudaeos, huic tamen, ne ulla superesset incredulitatis causa, addere voluit signa, eaque adeo evidentia, ut de divina virtute, quae illa efficeret, dubitari haud posset. Ad haec opera pertinaces ipse reiicit sanctissimus Redemptor noster, ut ex iis cognoscerent, et crederent, ipsum esse in Patre et Patrem in ipso. Io. X. 38. Obiectum namque illi erat, quod blasphemasset DEum, dicens, se esse filium DEI. Io. X. 33. Tota vis accusationis hoc argumento continebatur: Quicumque merus homo est, et se tamen filium DEI esse perhibet, ille blasphemat DEum. Atqui Christus etc. Ergo. Ad id ergo respondebat primum negando maiorem; In lege enim scriptum extare, ego vos DEos appellavi; Itaque sine crimine DEos appellari posse, ad quos sermo DEI habitus est; quidni ergo ille DEus appellari

lari posset, quem Pater consecrasset, et in mundum missus, etiamsi merus esset homo? Sed ne quis ex eo concluderet, se tantum DEum appellari velle, quatenus a DEO missus esset, et aeternum DEI consilium de nostra salute hominibus annuntiaret, (d) addit negationem minoris. Se enim non esse solum hominem, sed verissimum filium DEI, opera, quae faceret, satis testari, inquit. Atque ad haec eo magis provocare poterat, cum certum esset, opera ista humanis viribus maiora esse, nec artificiiis diabolicis praestari potuisse. (e) Hinc et tantam vim in hominum animis exercebant, ut, qui non sponte caecutire volebant, ex iis divinitatem Christi agnoscerent. Io. III. 2. Ipse ille homo gentilis, qui nullo praecudio, nulla lucri spe rapi poterat in fidem, visis spectaculis et portentis, quae comitabantur mortem Christi, palam confessus est: Profecto, hic fuit filius DEI! Matth. XXVII. 54.

3. Inprimis autem *resurrectionem Christi a mortuis* Apostolus respexisse videtur, cum Christum *Spiritu iustificatum esse* contenderet. Haec enim licet communi miraculo-

(d) SOGINIANI ex hoc loco probare solent, Christum filium DEI appellari, non quod ex essentia Patris genitus esset, sed quod ab eo sanctificatus et in mundum missus fuerit. Vid. IOANNES CRELLIUS *Lib. I. de Vno DEo Patre Sect. II. Cap. XXXI. p. 54.* Sed si ad argumentum attenderent, et ad modum, quo Christus illud confutavit, hoc loco causam suam non iuvare, facile intelligerent. Christus enim impugnando maiorem, ut ostenderet, quantum ab aequitate abessent hostes sui, ideo non concedit minorum. Alia potius sequitur oratio, qua et haec ratiocinii pars confutatur.

(e) Veteres Iudaei Christum accusabant, quod praestigiator esset, suaeque signa artibus magicis ederet. Matth. XII. 24. Et hoc exemplum sequuntur recentiores, ex. gr. R. ISAAC BEN ABRAHAM *contra Noe. Test. n. 65.* R. LVSITANVS in *Coll. Mittelb. fol. 31* Sed ut taceamus, doctrinam Christi ita comparatam non fuisse, ut regnum Satanae aliquod lucrum ex ea capere potuisset, ipsimet su-

colorum genere contineatur, singularis tamen divinitatis Christi erat demonstratio. Rom. I. 4. Hinc etiam Iudaei, fidem in Christum oppressuri, post mortem eius id unice sibi efficiendum esse persuasi erant, ne resurrectio Christi aliquando crederetur. Marth. XXVII. 62. seqq. Nam reliqua miracula, quantumvis multum valerent ad confirmandam doctrinam Christi, tantum tamen roboris non habitura esse praevidebant, quam si opinio unquam invaleretur, eum a mortuis resuscitatum esse.

Quod autem hoc loco inprimis resurrectio Christi intelligatur, his argumentis probamus. Primum Apostolus veritatem assertam, *DEus iustificatus est in spiritu*, non tantum encomio *mysterii pietatis* ornat, sed etiam *ἐδοκίμασε τὴν ἀληθείαν* vocat. Novimus quidem, haec praedicata ad praecedens obiectum, nempe Ecclesiam DEI, a multis referri, quasi Apostolus dixisset: *Ecclesia est columna et firmamentum veritatis*. Est tamen nobis unum atque alterum argumentum, cur hanc opinionem approbare non possimus. Et licet haec omnia recitare ab instituto nostro alienum foret, (f) perutile tamen fore arbitramur, ut iis, quae ab aliis erudite disputata sunt, nonnihil addatur. In confesso est apud omnes, sermonem Pauli abruptum, et in eo nonnihil supplendum esse. Haec enim ad Timotheum transcribere volebat: *Vt scias, quomodo te*

B

daei impiam hanc criminationem satis confutarunt. Nam cum odii, accusationis, et supplicii, ad quod eum trahi volebant, causas summo studio ubique conquirerent, de praestigiis altum erat silentium. Haec si ulla specie probari potuissent, iustissima mortis adfuisset causa, secundum legem Deut. XIII. 5. iisque signentis carere potuissent, quae et ipsi Praetori Romano absurda et parum apte inventa videbantur.

(f) Praeter ea, quae de hoc argumento in Systematibus disputantur, conferri potest erudita dissertatio S. V. SAL. DEYLINGII in *Obs. Sacr. Part. I. Obs. LXV. p. 317. seqq.*

x
 ambulare oporteat in domo DEi, quae est ecclesia DEi vivi,
 breuiter tibi recitabo potiora doctrinae caelestis capita,
 DEus manifestatus est in carne etc. Verba, breuiter tibi
 recitabo etc. omiſſa ſunt, et illorum loco haec leguntur:
 εὐλος καὶ ἐδεσίωνος τῆς ἀνδρείου, καὶ ὁμολογούμενος μέγα ἐστὶ τὸ τῆς
 εὐσεβείας μυστήριον. Manifestum est, ea, ſalua vocum constru-
 ctione, tam ad praecedens obiectum, quod est domus DEi,
 quam ad ſequentes veritates, DEus manifestatus est in
 carne etc. referri poſſe. Queritur ergo, quorſum perti-
 neant? Nobis cum ſequentibus coniungenda eſſe viden-
 tur, et primo quidem propterea, quia convenientius eſt,
 nonnulla doctrinae capita, quam Eccleſiam totius religio-
 nis et ſystematis fidei columnam et firmamentum dici.
 (g) Nam Eccleſia, ſi conſideres eam, non ut coetum vi-
 ſibilem, ſed ut omnium credentium collectionem, do-
 ctinae quidem firmitate nititur, ſed doctrina ſuam firmitatem
 non habet ab Eccleſia. E contra autem veritates
 fidei, perpetuo nexu cohaerentes, in quibusdam doctri-
 nis fundamentalibus ſuam habent rationem, quibus labe-
 factatis aut deſtructis totum corrueret veritatum corpus.
 Secundo ſi verba controverſa ad praecedentia reiicerentur,
 ſermo Pauli ita flueret: *Domus DEi eſt Eccleſia, eſt
 etiam columna et firmamentum veritatis.* Itaque Eccleſia,
 qua

(g) Receptum eſt apud Iudaeos, praecipua doctrinae capita dici fun-
 damenta fidei. Horum tredecim ſtatuit MOSES MAIMONIDES in
 Comment. ad Cap. XI. Tr. Talm. Sanbedrin ap. SVRENHVSEN Part.
 IV. p. 263. Sed reſutatur a R. IOSEPH. ALBO in Libro Ikkarim,
 tria tantum ſtatuentes fidei fundamenta, nempe *exiſtere DE-
 um, dari legem, expectanda eſſe praemia et poenas.* Et in Orat.
 I. Cap. 3. inquit, errorem Maimonidis ex eo fluxiſſe, quod igno-
 raverit, quid proprie ſit קפּ Ikkar. Hoc enim vocabulum refrin-
 gendum eſſe putat, et proprie ſignificare radicem ſeu fundamentum,
 cui tota lex innitatur, et ſine quo ſubſiſtere nequeat. Conf. AN-
 TONII HVLSII Theologia Iudaica Part. I. p. 9. Et hunc longuen-

quatenus est *domus DEi*, columna et firmamentum veritatis diceretur. Huius praedicationis ratio foret similitudo domus et firmamenti. Sed quia domus nunquam est columna aut fundamentum, cui aliqua moles imponitur, ab omni probabilitate alienum est, hanc comparationem adhibitam esse ab Apostolo. (h) Sed quid tota ista disputatio ad praesens negotium facit? Multum profecto! Nam si iustificatio Christi per Spiritum ad columnas et firmamenta fidei refertur, ea inprimis declaratio et demonstratio Divinitatis Christi et veritatis doctrinae eius intelligenda est, quae in Scriptura potissimum praedicatur ut fulcrum, basis, et principium certitudinis fidei nostrae. Atque hanc esse *resurrectionem Christi*, Paulus 1. Cor. XV. 14. 15. 17. 18. docet, ubi repetitis vicibus asserit, fidem nostram, praedicationem Evangelii, et spem vitae aeternae vanam fore, nisi Christus a mortuis resurrexisset.

Ad hoc argumentum accedit aliud, nempe immediata connexio *apparitionis Christi resuscitati coram Apostolis* cum illa iustificatione per Spiritum. Ita enim verba sequentia intelligimus: *ἀφ' οὗ ἀρχήσεται*; neque id ideo, quia in

B 2 *non*
 di morem, certe antiquissimum, Paulus quoque retinuit, ut ex Cor. III. 10. videre licet, ubi *sculpas* sine dubio idem significat, quod *σίδας* vel *σπουδαία* ἀνάσσει.

(h) IAC. GOTHOPREDVS in *Exerc.* iam citata *de Ecclesia et Incarnatione Tom. V. CRIT. ANGL. p. 927. 928.* Ecclesiam ideo dici putat columnam veritatis, quia in Gentilium templis *idols* vel *idols* imponebantur DEorum imagines. Sed attendere eum oportuisset, de Ecclesia sermonem esse, quatenus est domus DEi. Ut itaque ipsa gentilium templa dici haud potuerunt columnae, nisi forte quatenus simulacra DEorum in columnis posita continerent, ita nec Ecclesia seu domus DEi dici potest columna veritatis, nisi quatenus doctrinam istam servaret, quae est fundamentum totius fidei. Et si haec comparatio placeret, columnae et firmamenti praedicatum tamen ad doctrinae capita pertineret.

nonnullis codicibus pro *ἀγγέλους* legitur *ἀνθρώπους*, sed quia graviora adsunt argumenta. Nam primo nihil magni erat, quod Angeli Christum viderent, eius nativitatem annuntiarent, et ipsi in deserto ministrarent, ut HIERONYMVS hunc locum interpretatur. Minime omnium apparet, qua ratione res ista columna et firmamentum fidei esse possit. Sed apparitio Christi, qua suam resurrectionem Apostolis testabatur, res erat magni momenti. Nam hac demonstratione quam maxime indigebant, ut Evangelium gentibus praedicare possent. Viso enim Christo resuscitato fides illorum adeo confirmabatur, ut nullis periculis, nullis afflictionibus publica huius resurrectionis confessione deterreri potuerint. Et simplex hoc testimonium, in apparitionibus istis fundatum, plus efficiebat, quam infinitae demonstrationes aliae. Sic namque fiducia pleni argumentari poterant, ubicunque Evangelium praedicabatur: Nos vidimus Iesum tertia post mortem die; Ergo vere resurrexit a mortuis. Ista simplex praedicandi ratio cum audiretur a populo, obstupescibat, et cum impossibile esset, ut Apostoli rem prorsus extraordinariam, quae tamen omnibus nota esse debuisset, nullo alio argumento, quam suo testimonio, firmassent, nisi evidenter vera fuisset, cui nemo contradicere possit, resurrectio Christi magno populorum assensu credebatur. Nec quemquam movere poterat, quod Christus Apostolis, et non Phariseis et Sacerdotibus apparuerit. Tantum enim beneficium, quale erat manifestatio Christi resuscitati, non hostibus obrudendum, sed solis amicis exhibendum erat. (i) Praeterea huic visioni Angelis factae

Pau.

(i) Interim hanc obiectionem ex mente Iudaeorum potissimum urfit TH. WOOLSTON *Disc. VI. on the miracles*, ex instituto propterea refutatus a RICH. SCHMALBROCK *Vind. of the Miracles*, cuius c-

Paulus mox subiungit, ἐκνεύθη ἔθνεσιν. Haec praedicatio ad Angelos, qui forte Christum viderant, nullam habet relationem, habet, vero ad Apostolos. Nam postquam his apparuerat, fieri haud potuit, quin veritatem istam solatio plenam deferrent ad gentes. Itaque Apostolus potiores Filii DEI apparitiones recenset, quarum commemoratione fides gentilium confirmari poterat. Iesus ille Nazarenus, inquit, est DEUS in carne manifestatus, idque probat et resurrectio eius, et apparitio Apostolis facta, et praedicatio inter gentes, et fides, qua illud creditum est a mundo. Apparet autem simul, cur Apostoli hoc loco dicantur Angeli. Nam considerantur ut homines, quibus DEUS usus est tanquam nuntiis et legatis suis, ad praedicandum omne consilium suum de nostra salute. Ideo Angelorum nomen, quod proprie officii, non naturae nomen est, hac occasione illis imponitur.

Certum itaque est, *Christum iustificatum esse in Spiritu*, quatenus doctrina, miraculis, et praesertim resurrectione sua demonstravit, se esse unigenitum DEI Filium, et Messiam a Prophetis toties promissum. Dicuntur autem res istae SPIRITIVS, quia a Spiritu proficiuntur, et illius virtute perficiuntur. Quod ut rectius intelligatur, probe tenendum est, opera ista duplici modo considerari posse, *primum* in se, et *secundo*, quatenus ad hominum illuminationem ac conversionem dirigitur. *Priori* respectu opera sunt totius Sanctissimae Trinitatis communia, *posteriori* autem Spiritui Sancto singulari prorsus modo tribuuntur. Equidem et hoc posteri-

ruditam disputationem in germ. idioma transtulit, et RICH. KIDDERI *Demonstr. Iesum esse Messiam Part. I. Cap. VIII. §. 34. seqq.* inseruit S. V. FRID. EBERH. RAMBACH.

respectu non a solo Spiritu, sed simul etiam a Patre et Filio peraguntur. DEVS enim Pater atque Filius non minus, quam spiritus sanctus homines regenerat et convertit. 1. Pet. I. 3. Ebr. XII. 2. Sed quemadmodum quaelibet Divinitatis persona suum studium, homines salvandi, singulari opere manifestare voluit, ita Spiritus Sanctus, quicquid ad applicationem meriti Christi, et ad internam hominum transmutationem pertinet, sibi appropriat. Quare etiam Scriptura, habita huius divini foederis ratione, Spiritui Sancto tribuit, quicquid unquam factum est in manifestationem, confirmationem, et applicationem doctrinae coelestis. Habemus huius rei exemplum satis evidens in ea disputatione Christi, qua Iudaeos peccati in Sp. S. reos agit. Opus plane divinum peregerat in confirmationem doctrinae suae. Quod cum Diabolo tribuerent Iudaei, Spiritum Sanctum blasphemasse dicebantur. Matth. XII. 31. Erat hoc opus divinae potentiae effectus. Et licet ea non minus in Christo esset, quam in Spiritu Sancto, tamen contra hunc, et non contra filium hominis, a Iudaeis peccatum esse Christus docet. Nam opus hoc, quo veritas doctrinae Christi confirmari debebat, ut singulare opus Sp. S. considerabatur, quatenus hoc operum genere suam gratiam in restauratione humani generis efficacem manifestare solet.

Ex his ergo observationibus discite, CIVES CHARISSIMI! in quonam versetur *officium* Sp. S. Duo nimirum necessaria sunt ad novam et spiritualem illam creationem, qua tanquam novae creaturae vitam spiritualem accipimus, et ad bona opera praeparatur. Primum enim divina providentia in mundo omnia sic disponi debent, ut media gratiae et salutis nobis applicari, et in nobis operari possint. Secundo ipsi motus sancti et spi-

ritu

rituales per haec media in nobis excitandi sunt. Posterior operatur Spiritus Sanctus, dum verbo praedicato et ab intellectu apprehenso efficit rerum divinarum certam cognitionem, et voluntatem movet, ut eas apprehendat, in iis beneplacitum habeat, et acquiescat. Et de hac operatione Scriptum extat: *Nemo Iesum potest dicere Dominum, nisi per Spiritum Sanctum.* 1. Cor. XII. 3. Sed prius peragitur variis operibus providentiae divinae. Pertinet huc inter alia revelatio mysteriorum fidei, instructio et vocatio ministrorum, ipsa verbi praedicatio et applicatio, quaelibet veritatis Religionis christianaee et Divinitatis verbi demonstratio, collectio et conservatio Ecclesiae, in qua verbum audiri et Sacramenta administrari possunt, amplificatio Ecclesiae, reformatio sacrorum, et id genus alia. Olim pleraque eorum peragebantur providentia extraordinaria, et hinc miraculis, qualia erant inspiratio verbi, effusio Spiritus Sancti, miracula Christi et Apostolorum, etc. Sed postquam Divinitas Evangelii factis demonstrata, et Ecclesia non tantum plantata, sed etiam amplificata et corroborata erat, desit extraordinarius ille agendi modus, et hodie cuncta reguntur in Ecclesia ordinaria quidem, speciali tamen, imo specialissima DEI providentia. Quicquid autem illa ordinat ac disponit, pro singulari opere Spiritus Sancti, in nostram conversionem et sanctificationem tendente, haberi debet. Nam ficuti olim omnes Ecclesiae doctores Episcopi a Spiritu Sancto constituti dicebantur, Act. XX. 28. licet ab Apostolis aut Ecclesiis plerumque eligerentur, ita et nunc, quicquid ad ministerium verbi et administrationem Sacramentorum pertinet, Spiritus Sanctus efficere credendus est.

Hoc itaque beneficium, quod a mundo plerumque aut non agnosci, aut certe vilipendi solet, nunc Vobis,
Cives

Cives Optimi, pie meditandum proponimus. Festum hoc, ad cuius sanctam celebrationem Vos hortamur, Spiritui Sancto sacrum est, non tantum ut memoria effusionis donorum extraordinariorum, quibus Apostoli olim instructi sunt, renovetur, sed etiam ut omnem istam gratiam, qua ad spem vivam et similitudinem cum DEO renovamur, recte agnoscatis, magnificiatis, et cavere Vobis discatis, ne tantum beneficium, nobis omnibus ex divina intentione conferendum, levitate, negligentia, aut impietate impediatur. Adeste igitur congregationibus Sanctorum grata et devota mente. Laudate Spiritum Sanctum pro tanta gratia, quae vocatione, illuminatione, regeneratione, et sanctificatione in Vobis omnibus, nisi restituri sitis, efficax erit. Audite vocem ministrorum eius, non ut humanam, sed, quemadmodum vere est, divinam. Invocate nomen eius, non tantum ut puram verbi doctrinam inter nos conservare pergat, sed etiam ut ipsi salutare fructus, quales divinum hoc semen ferre potest, percipiatis. Quod si feceritis, non inutilis erit labor noster, quo vasa Spiritus Sancti praeparari cupitis, in Nominis divini gloriam, Ecclesiae aedificationem, Republicae salutem, et bonorum omnium solatium. P. P. in Academia Iulia Carolina. D. XVII. Mai.

A. R. S. clōbcccLV.

(L.S.)

AB: 153369

ULB Halle

3

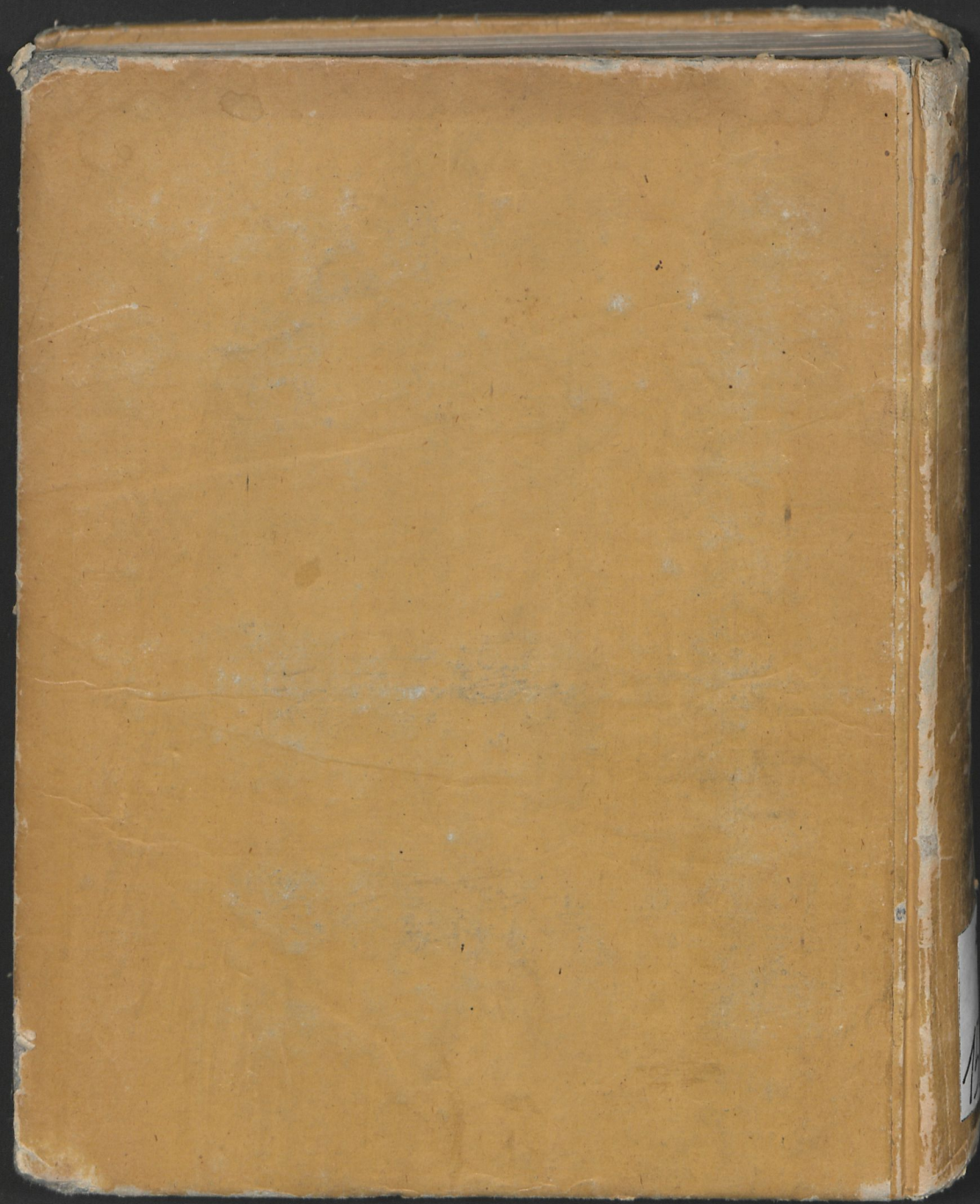
004 153 987

Sb,

R

PRORECTOR ET SENATUS
ACADEMIAE IVLIAE CAROLINAE

PROGRAMMA
DE
IVSTIFICATIONE CHRISTI
PER SPIRITVM

AD ILLUSTRANDVM, LOCVM
I. TIM. III. 16.
IN ACADEMIA IVLIA CAROLINA
FESTO SPIRITVS SANCTI
A. R. S. CIO IOCCLV
P. P.

HELMSTADII
LITTERIS SCHNORRIANIS.

